

ROBESPIERRE A CAVALL

A. Rovira i Virgili

per a elles i per a la humanitat, perills gravissims. "Ah! — s'exclamava—. Si Robespierre hagués sabut muntar a cavall!

COURBET. RETRAT DE P. J. PROUDHON

I bé: en aquest punt, com en tants d'altres, cal reivindicar Proudhon. Cal reivindicar el seu profund sentit humà i històric en assenyalar aquesta falla de les democràcies i en atribuir-li una importància cabdal.

Els fets mundials d'aquests darrers temps confirmen la tesi proudhoniana en la seva essència. Hem pogut veure, en el camp democràtic i adhuc en el camp obrer, tota una sèrie de rectificacions, de penediments i de conversions. Els homes més sincers i intel·ligents s'han donat de l'enorme i funesta ingenuïtat del pacifisme orb,

L'error va consistir a creure que el remei contra aquest mal era l'acció pacifista, entesa com a oposició i renúncia a tota guerra i a tota preparació per a la guerra. Es va creure que amb pamflets i discursos contra les armes i contra els militars, i amb propaganda subversiva dins les casernes, es podria evitar la guerra, i arribaria l'hora que els soldats llançarien les armes, o les dirigirien contra els oficials, o es passarien al camp del proletariat en revolta.

A la claror dels més recents fets històrics, apareix tota la feblesa d'aquesta visió simplista i pueril. I el més gran honor de molts militants de l'avantguarda social, és l'haver trencat aquest miratge funest. El problema immediat dels nostres dies, no és el d'una inutilització simultània dels instruments de guerra entre els Estats del món, sinó que és la creació

d'un gran instrument de guerra destinat a frustrar els vastos plans del feixisme internacional.

Si: cal la creació d'un instrument de guerra prou poderós i prou vast per a oposar-se a la coalició guerrera dels Estats totalitaris. Aquests amenacen sobretot tres forces vitals i progressives dels nostres dies: la democràcia política, el proletariat i la llibertat nacional. I amenacen, per això mateix, els Estats i les nacions on aquestes forces tenen més vigoria.

Si pel costat de les escoles socials avançades hi va haver l'error del pacifisme im-

possible, pel costat de les escoles liberals hi ha encara l'error de l'egoisme, de l'insolidarisme, el qual permet als enemics d'obtenir èxits parcials que enforteixen llur posició de conjunt. Els qui més bescaquen l'internacionalisme són els qui el practiquen més, no pas com a virtut cívica, sinó com a mètode de lluita. No hem comprovat prou en la guerra d'Espanya?

Fem a la U. R. S. S. la merescuda justícia

de reconèixer que té, fa temps, una visió claríssima de la situació internacional. No ha caigut en l'error de la impreparació guerrera i del pacifisme idil·lí, ni el de creure que amb toleràncies i complacències s'aconseguiria de portar al terreny de la raó els furiosos directors del feixisme. La política de la U. R. S. S. és una lliçó de doble il·lusionisme pacifista democràtic i proletari.

Sovint es diu, als Estats democràtics, que ha arribat l'hora dels jacobins. Ha arribat la dels jacobins, i també la dels girondins en certs aspectes. El rousseauisme. Robespierre ja patia de certes falles de la democràcia contemporània. Per això Proudhon s'exclamava: "Ah! Si Robespierre hagués sabut muntar a cavall!"

Els radicals francesos són els qui més han de llegir aquest passatge de *La Guerre et la Paix*, de Pere-Josep Proudhon. Del cavall, és clar, poden per avui prescindir-ne. Però si volen salvar alhora França, Europa i el món, no poden prescindir del sentit que posava Proudhon en la seva imatge equestre. A. ROVIRA I VIRGILI

SIMPLES ESPLAIS LA PLATAFORMA ATAPEIDA

C. A. Jordana

Hi ha dissorts que s'acumulen i fan una dissort de més gruix; com, per exemple, tenir penellons i ésser bugadera. N'hi ha d'altres, en canvi, que en certa manera es compensen i així alleugen la pena. Això passa amb l'obligada primor actual dels cossos humans i les estretors a les plataformes tramviàries. No hi ha dubte que el fet —ara gairebé general— d'ésser prim, facilita la infiltració i la cohesió. Contra això només es pot oposar que, un cop feta la massa platfòrmica, els individus que la componen, si se senten ben travats, és més aviat per un travamen ossi, no pel suau encoixinament que donarien unes carns ufanoses. Però això, per a una reraguarda austera, és encara un avantatge. El contacte amb una panxeta o una anca arrodonida, sempre molest, resultaria ara insuportable, mentre que l'os que us puny va d'acord amb els temps fent-vos saber que la vida és dura i que cal ésser estrenu.

Aquest afer tramviari —pujada, estada i davallament— com més es considera, més complex i grandios esdevé als ulls d'un humà reflexiu. Pel que fa a mi, tot i que el veig circumdat per l'obra i la manipulació dels homes, se m'apareix, en alguna de les seves fases com un formidable fenomen de la naturalesa. Recordeu, després d'una de les vostres excursions natales, la sortida d'una mar forta, forta de veres? Seguiu l'onada, és clar, i l'onada us porta, i bracegeu acompanyadament per contrastar, després, la reculada de l'aigua. Si la mar està verament animada, els vostres gestos més ben dirigits no impediran que us torni a arrossegar i vegeu perduda la meitat del camí fet. Quan el fenomen s'ha repetit mitja dotzena de vegades, penseu amb una certa angúnia: "Ara m'ofegaré". Llavors un altre esforç us porta al punt crític i una darrera onada us arrapa materialment pel clatell i us llança a la sorra. Tot això, si ho compareu punt per punt, veureu que s'assembla a una baixada del tramvia, sinó que en aquest cas no caieu a la sorra, sinó a la roca dura d'un empedrat: i els "refoulements" a la plataforma tenen un cert aire freudià i us fan sentir humiliat com un instint inconfessable.

No cal, és clar, entestar-se a arrodonir les imatges. La pujada a un tramvia no té res de marítima; però no per això és menys arriscada. Si no voleu anar penjat als afores, podeu fer la pujada vulgar. El risc, en aquest cas, és una qüestió d'empenta i d'empentes. Asseteu un estrep tot esperant —i destorbant, és clar— que la gent baixi, i us llanceu de cap en amunt abans que tingui temps de cloure's la bretxa oberta.

Però hi ha pujades més fines, amb moviments tàctics i situaments estratègics que podrien constituir tot un tractat. Vigileu el tramvia que s'acosta i, en el moment precís, passeu a l'altra banda de la via. Ha d'ésser en el moment precís, és clar, a un parell de metres de la plataforma davantera. Si ho feu massa aviat, és gairebé segur que una massa considera-

ble de ciutadans seguirà el vostre exemple i anularà tot l'avantatge de la vostra maniobra. Es clar que, executant-la bé, us exposeu que us accidenti un auto sortit de trascanó. Però ja se sap que la vida és una ganga.

Pujar a un estrep per l'entrevia és una cosa que es pot fer sovint. Insinuar un peu a la plataforma per hissar-s'hi després, quan els de dalt no vigilin, també és possible moltes vegades. Si encara la sort fa que una dama s'enfilii al marxapeu darrera vostra, ja es pot dir que ho teniu tot guanyat. La galanteria us ho podria fer perdre, si cedieu el vostre lloc a la dama. Però si deixeu simplement que aquesta actui darrera vostra, ja podeu comptar que sou dintre i ben entaxonat. La força i l'empenta de la dama a la reraguarda es mostren estupidament en aquest afer tramviari. En aquest cas, es pot dir que la femella actua de cargol —un cargol abrivat i implacable—. Si les dames són dues, no podeu calcular què passarà. Un amic meu que es trobà en un cas així,

de les races s'hi enfila, expandeix, enverina; i també s'hi apaivaga, esponja i produeix emocionants escenes de cordialitat antifeixista. I és molt probable que us hi sorgeixi el problema dels vals, tan rebregat com els mateixos vals, i provoqui curioses discussions d'alta finança.

Aquests paperets, tan petits i tan frívols, han servit —a part de llur ús natural— per a palesar una vegada més la curiosa mentalitat femenina i la tenacitat formidable de les tendres i fermes companyes. Com aquella ciutadana que volia pagar amb un bitllet d'autobús, i amb el paperet a la mà desafiava victoriosament un cobrador tot ferreny. El tema, enmig d'un gran devassall d'eloqüència, era "vosaltres me l'heu donat, vosaltres me'l prendreu". No hi valgué la raó ni el sarcasme. L'hi van prendre, naturalment, perquè callés. Creieu que va callar? Creieu-vos-ho!

Una conseqüència —que no se m'hauria acudit mai— de la plataforma atapeïda, me la va explicar un mo-

Aquest número ha passat per la censura

quan es pensava que entrava a la plataforma de darrera ja saltava per la de davant.

Hi ha moments, en aquesta pujada que tractem, que poden ésser d'èxit i de compromís. Suposeu que heu conquerit un peu d'estrep entre altres dos ciutadans i que heu quedat bloquejat en aquesta situació delicada. Precisament llavors pot escaure's que el cobrador us faci l'observació de moda: "A veure els de preferència!" Si voleu tenir una mà lliure per a la recerca del val tramvier o el bitllet municipal, no teniu més remei que cercar ajut: "Camarada, aguantem-me per l'orella, si us plau."

Quin teatre de comèdia humana, la plataforma atapeïda! Hi ha refrechs i més refrechs, és clar! Però també hi ha conhortadores efusions. El problema

realista. "Això —va dir-me molt seriós— és un cop mortal per al nudisme. Com pot imaginar-se... eh?" Jo vaig dir: "Què?" Però era un moralista de la vella escola: va callar i em va fer l'ullet. Això em va convèncer, és clar; però un filonudista em va dir que aquell home anava lluny d'osques. Segons ell, la lascívia ha estat derrotada en tota la plataforma. "La recerca del plaer —us explica— demana la pressió, però no resisteix la sobrepressió. L'home que lluita per la vida cercant aire per als pulmons, no està per brocs. L'únic que li pot convenir és el del sac d'oxigen."

Però ara m'adono que he tocat un punt compromès. Què més hi diríem? Més val fer com aquell cobrador murcià d'Harmonia: "Ning-ning! Vamónos!" C. A. JORDANA

PAUL ROBESON, AMIC DE L'ESPANYA ANTIFEIXISTA

S'atribueixen tantes declaracions estúpides als artistes de cinema, que no és possible de silenciar el que acaba de dir a un confrare anglès el remarkable actor negre Paul Robeson, protagonista de "Bosambo".

"Nosaltres, negres, formem part d'aquelles races que les dictadures volen reduir a la categoria de raça inferior. Per tant, tot el problema radica a posar el nostre valor artístic al servei de la nostra raça, o, per a enfocar el problema sota un angle més vast, a ajudar tant com puguem les nacions democràtiques, a les quals devem tot en llur lluita contra el feixisme."

"Tinc la intenció de fer un film amb els meus propis mitjans, que mostrarà el trist destí d'aquells pobres moros obligats a prendre part en la guerra d'Espanya amb raons enganyadores, i que es donen com a espant, que es baten per a l'esclavatge de llur pròpia raça. L'heroi del meu film desertaria per a ingressar a les files governamentals, allà on es troben el seu lloc, la seva salvació i el seu esdevenir."

No afegirem cap comentari a aquestes declaracions tan categòriques de Paul Robeson. Proven, en primer lloc, que es tracta d'un home conscient dels interessos de la seva raça, i ensenyen també a molts dels seus col·legues que el quany no ha d'ésser el sol fi d'un artista.

Al mateix moment que llegíem aquestes declaracions, ens assabentàvem

d'una vasta conspiració ordida a Hollywood per a destruir les cases d'Edie Cantor, Louis Mayer, Samuel Goldwyn i, en conjunt, de tot l'element

PAUL ROBESON

que, a Hollywood, no té les idees del senyor Hitler.

Venint, després de moltes maniobres insidioses, aquest recurs a l'acció di-

Carnet de les Lletres

■ El "Consejo Nacional del Teatro" ha obert un concurs permanent d'obres curtes de guerra i propaganda antifeixista, destinades a les "guerrilles teatrals". Aquestes obres poden ésser escrites en qualsevol de les llengües nacionals. Esperem que els nostres autors teatrals aprofitaran aquesta ocasió per a produir les obres de circumstàncies que el públic i l'interès de la nostra causa, reclamen de fa temps.

■ Ha mort darrerament a la nostra ciutat, als setanta-cinc anys, Josep Barbany i Mingot que sota el pseudònim de "Pepet del Carril" es feu popular a Catalunya pel seu humorisme característic, que donà caràcter als setmanaris festius de la seva època.

recta, que coincideix amb la prohibició en els països feixistes del film francès "La gran il·lusió", revela que el cinema és un dels blancs que apunten en aquest moment les dictadures feixistes.

La crida llançada per Paul Robeson ha d'ésser escoltada. No hi ha tan sols la raça negra, que és una raça inferior per als nazis: hi ha una altra raça, els representants de la qual componen el setanta-cinc per cent de l'element d'Hollywood.

Tots aquests han de reaccionar per a llur salvació personal i també perquè Hollywood, entre tantes coses menys interessants, té tanmateix el mèrit d'haver-nos tramés un bon nombre de films valents.

PARAULES D'INFANT TEATRE

Les estrenes

ELS DESHERETATS, de J. Gimeno-Navarro (Espanyol).

—Per què les fan tan altes les muntanyes?

Ricard no obté resposta. La mà de la seva mare estreny amb força la seva mà petita. Voldria mirar-la als ulls, però no gosa.

Als arbres, a les bardisses, canten invisibles ocells.

—Per què les fan tan altes les muntanyes?, es pregunta distret. Passeja la seva mirada damunt un cim encrespat, blavis del crepuscle que s'inicia. Damunt el cim, Ricard voldria poder-hi passar la mà com damunt el llom d'un gat; tocar el cel, enfonsar els dits dins l'esponjament dels núvols, caçar estrelles com si fossin grills i, al vespre, quan ja fos al llit, tenir-les dins la capsa reixada per a sentir-les de prop.

—Per què no ha vingut el pare?

—Ja ho he dit: perquè té molta feina.

—I demà, no vindrà?

—Demà tampoc.

Ricard s'adona vagament de la veu trèmula de la seva mare. Caminen en silenci. El camí s'eixampla en arribar a la masia on passen l'estiu. De bona gana Ricard es despenja de la mà de la seva mare i faria un bot per enllair-se a les branques del cirerer. Li fa ràbia aquell ocell que pica el fruit i que després s'escapa com un lladre. Ara que té set, li vindria de gust berenar cireres; però la seva mare passa distreta davant de tots els cirerers. Ricard ho troba incompreensible.

Salta l'aigua de la mina dins el bassal. "Aviat cantaran les granotes —pensa—. I demà, que és diumenge, em rentaran dintre el cubell amb aigua assolellada. Quan era molt petit, plorava".

—Si el pare hagués vingut, ¿què m'hauria portat?

La mà de la seva mare l'estreny amb més força. Tampoc ara no obté cap resposta. Ricard pregunta:

—Què tens? —i aixeca els seus ulls fins els ulls tristos de la seva mare.

La noia de la masovera ve corrent. Li ensenya un liri d'aigua.

—Mira, Ricard. No hi veus res? Mira, beneit, mira.

Dins el calze del liri descobreix una reineta que se l'està mirant dolçament amb els seus ulls encerclats per dues pinzellades de purpura. El liri és molt blanc; la reineta, d'un verd d'herba mullada, gelatinosa; té un sotabarba bellugadís, com el del doctor que visita la seva àvia.

Van al safareig. Amb el picador juga a ofegar els núvols. Tira un grapat d'aigua a la cara de la noia de la masovera. Indiferent, la mira com se'n va plorant i empassant pel caminet de l'era. Cull una tija de fonoll i fa veure que fuma.

En aquesta hora sortia de l'escola, amb la cartera a la mà, després d'haver cantat la lliçó tota la tarda. Allà començarien a encendre els fanals... Aquí s'encenen les estrelles i ell s'ajeu damunt la palla, o bé se'n va a l'estable, per esperar l'arribada del cavall i del carro que arriba sempre carregat d'herba tendra.

—El pare no vindrà. L'endemà és diumenge. No el veurà pel badaluc de la porta mentre s'afaita cantussejant. Nu de mig cos, amb els elàstics pengim-pengim i el meravellós esponjament del sabó embotornant-li les galtes i la barba. "Veus? això és farigola, allò és romani i allò altre, estepa... Una vegada..." Alguns diumenges, la mare també els acompanya; però aleshores comencen a parlar del despax, de les tietes, dels diners, i ell es queda tot sol, i és inútil que clavi cops de peu

a les herbes o tiri pedres als arbres o arrossegui a posta els peus a les herbes, o tiri pedres als arbres, o arrossegui a posta els peus per a malmetre les sabates.

Aquest migdia ha descobert la seva mare que plorava. No ha gosat preguntar-li què tenia. "Si no els renyen, per què han de plorar els grans?" Ni tampoc no ha dinat, i ara es deu estar tota sola a la seva cambra. Si hi pujava... Potser tampoc no li contestaria, i hauria d'engorronir-se darrera la fi-

vis d'aquella noia que acaba de pronunciar la paraula màgica: "A la guerra!" Recorda la seva capsa de soldats, el castell amb el pont llevadis i el riu pintat de blau damunt la fusta. Els soldats que van dalt de cavall porten bigoti i una gorra vermella, i van molt encarrats amb el sabre desmenat i recolzat a l'espatlla. El que va més mudat és el que porta la bandera. Van a la guerra... No caben al castell i, per no perdre'ls, els deixa dins el riu. Lifa gràcia el soldat de

lla muntanya que té un castell al cim". Ricard escolta dins la nit. Sent la fresca de l'aire dins les branques, la cançó dels grills i una veu clara que sona camí enllà. Veu tremolar les estrelles i un núvol blanc que passa esllagant-se. Ricard escolta més endins... Voldria sentir l'espèctec de les bales, l'entretopar de les espases, els crits dels soldats que lluiten, la veu del seu pare que, qui sap si, a hores d'ara, corre com el vent, dalt d'un cavall i amb la bandera al braç, cap a guanyar una batalla.

Sent el carro del masover que torna del poble. Avui Ricard no té ganes d'esperar-lo. Entra a la masia. Vacilla i, a poc a poc, comença a pujar les escales. "Què deu fer la mare?" Avança de puntetes pel corredor. Palpa les ombres. Voldria cridar la seva mare; però té por, no veu cap ratlla de claror sota la porta de la cambra d'ella, i si no hi fos... Avança aguantant-se tant com pot el respir. Sent el contacte de la fusta i la porta s'entreobre totjust. Escolta. No res, sinó silenci. Veu un fragment de vidre blavenc i sent el panteix de la seva mare. Ricard tremola amb les dues mans agafades al pom de la porta. Sense haver de dir res li agradaria trobar-se amb els ulls plens de son a la falda de la seva mare. "Què deu pensar, ella? Per què plora, encara?"

—Ricard!

S'estremeix de joia en sentir-se descobert. Obre la porta d'una revolada i corre al costat del llit. De seguida troba les mans de la seva mare i se sent atret a ella per una tendresa que no havia sentit mai, encara. S'enfila al llit i s'arrauleix, com adés al paller, ran del cos de la seva mare. Ella el besa i l'enclou entre els seus braços. Ricard calla i assaborix profundament aquelles manyagues. Sent passar la nit enllà de la muralla inexpugnable dels braços materns. Tanca els ulls i torna a pensar amb el castell i amb la capsa del soldat. Els veu arrenglerats, marcial, amb el front alt i els ulls encesos. Van a la guerra sense por. Al davant, la bandera els guia més alta i més lluminosa que mai. Imagina altra vegada el seu pare. Els soldats que ara veu no són de plom, són de debò. La bandera no és enterca, batega amb el vent, i els cavalls es mouen. Allà baix hi ha l'enemic, negre com l'ombra que ara pobla la cambra. Els veu que tremolen darrera els arbres i ajeguts a terra. Esclaten les primeres canonades, els soldats apunten i esvaeixen les ombres. Com els soldats de plom, però, n'hi ha que cauen ferits, d'altres queden immòbils, mirant enlaire amb els ulls molt oberts...

Ricard veu el seu pare que ve dalt de cavall amb el sabre a la mà. Li fa adéu. "Li fa adéu o bé és que li diu vinga?" Crida amb veu forta als seus. Se'n va dins un núvol de pols i encara el sent. Ricard voldria seguir-lo, però no pot: els braços de la seva mare l'empresonen. Obre els ulls i es decanta intensament a ella, ple de presentiments que no sap explicar. Si gosés, li contaria el que acaba de veure; però té por de no saber-ho dir. Tremola d'inquietuds, vacilla, té ganes de plorar; no sap ben bé el que vol, encara que està convençut que el seu pare sabrà lluitar i vèncer totes les ombres, i, de sobte, com si assistís a l'escena que acaba d'imaginar, exclama ingenuament i amb una força estranya:

—Ja sé que guanyarem, oi mare?

Xavier BENGUEREL

Dibuix Martí Bas

nestra sense saber què fer ni què dir.

—Ricard!

Aquesta noia de la masovera sempre li va a l'encalc. Ell no té cap ganes de jugar-hi.

—Ricard!!

"Ja pots dir cridar fins que rebentis!" S'ajeu al costat del paller i entafora la mà dins un tou de palla amb ganes de dormir-hi a dins, ben abrigat. Han obert la porta del corral: sis o set garrins surten i corren com esperitats, s'aturen en sec i, tots a una, tornen a córrer amb una fúria ridícula i sense objecte. Ricard té por, por que l'envesteixin, i s'acosta al paller fins sentir les arestes del boll damunt el rostre.

—Ricard!!

—Què vols? — crida Ricard com si ho fes per a defensar-se de la seva covardia.

—Ho he dit a la mare, que m'has tirat aigua, apa!

Ricard calla i no perd de vista les evolucions dels garrins.

—Avui no vindrà el teu pare i demà tampoc.

—Ja ho sé.

—El Joan ha dit que és a la guerra. Ricard no es mou; però obre els ulls tant com pot, i mira llargament els lla-

la trompeta que es queda panxa enlaire tocant de cara al cel. "A la guerra!" Mentre juga, a vegades cauen i es torcen una cama, o se'ls torça el sabre o la baioneta i, fins i tot el cap: són els ferits. Ricard els posa dins el cotxe-ambulància, si s'escau amb el cavall i tot. En té uns d'arreconats: no serveixen perquè estan decapitats o esguerrats... Però queden els altres: els seus soldats de debò, els que sempre guanyen la guerra, els que tenen la bandera amb els colors vermell, groc i morals. Els enemics són negres i porten barba i un vestit estrany.

"El pare és a la guerra", pensa com-mogut. Arrenca un manyoc de palla, s'aixeca i el trepitja amb ràbia. Ell també hi voldria anar a la guerra. Si sabés on és! Camina abstrèit, sense adonar-se del cant de les granotes, dels llums del poble, de les estrelles, de l'ombra que senyoreja damunt de tota cosa. S'atura davant del rec i pensa que voldria ésser aigua per anar avall sense parar fins a trobar la guerra i el seu pare. S'atura, cama aci cama allà, damunt l'aigua de veu tímida que s'escola incansablement. "Potser la guerra és molt lluny: allà on tomba el riu, o qui sap si dalt d'aque-

CULTURA CINEMATOGRAFICA

El cèlebre cantant negre i actor cinematogràfic Paul Robeson ha passat uns dies a Barcelona.

Visitat per un grup d'admiradors, masculins i femenins, alguns d'aquests, que sabien anglès, l'acolliren amb un cordial *How do you do?* (Com esteu?) Però un jove metge molt trempat, confonent entre elles les seves mediocres nocions d'anglès, apresa gairebé totes al cinema, el saludà amb un somrient *I love you!* (T'estimo).

Paul Robeson, que comprengué l'error, li féu un petó, aparentment entendent.

El nostre home encara no se'n sap avenir.

EL "PARTE"

L'escena passa, a mitja nit, en un cafetó molt simpàtic de la Rambla del Centre. Un gran rebombori de gent que s'aixeca precipitadament de les cadires, precedeix uns segons de silenci sepulcral. Immòbils davant un aparell de ràdio, tots els clients escolten el *parte* de guerra. Aquest ens és molt favorable. Curt, però molt bo.

—Ha estat un "parte" feliç, va constatar, acabada l'emissió, un parroquià, amant del purisme filològic.

DUES MENES D'AUROSORES

En una penya de cafè es parla de la famosa aurora boreal.

—Fou una cosa meravellosa!

—Extraordinària!

—Espeterrant!

—Fou una cosa mai vista!

C O P S D E B E C

—Si un empresari ho hagués pogut preveure, s'hauria fet milionari.

—Si, noi. Calcula! Un Teatre de la Naturalesa sensacional...

—Semblava les llums de l'Exposició. Però en més gran...

—En Bohigas no hauria estat capaç de fer-ho.

En una penya de cafè es parla de la famosa aurora boreal... I se'n parla amb tanta insistència que la conversa s'allargassa. Els contentulís comencen a fer-se pesats. Fins que un d'ells, que encara no ha badat boca i que ja no pot més, exclama, tot empipat:

—Tanta aurora boreal! Tanta aurora boreal! Potser que parléssim de l'Aurora Bertrana, ara...

COSES DE HOLLYWOOD

I ara que parlem de cinema... El dòlar és amo a Hollywood. I si un productor creu que un argument comprat, per famós que sigui el seu autor, és poc comercial, no vacilla a mutilar-lo. De vegades, l'autor s'arrossa d'espall. D'altres, s'enfada de valent. I diuen que un dels que més s'indignen, va exclamar darrerament, en comunicar-li les modificacions fetes a la seva obra:

—Però si no hi queda res del meu argument!

—Caram! Es veritat! —va contestar el productor, estripant el xec que anava a signar.

"MERIDIANS"

El nom d'aquest setmanari posa d'actualitat dues anècdotes velles:

Santiago Rossinyol vivia a París amb en Cases i en Clarasó. Llur estatge era més aviat reduït. Un vespre els visità un pintor català, dolent com artista i molt desagradable com a home. Tenia la pretensió d'ésser allotjat.

En Rossinyol es defensava:

—No pot ésser. No hi caps! Aquí hi dorm en Cases... Aquí en Clarasó i aquí jo.

El foraster anava a obrir una porta mentre deia:

—I aquesta cambra?

—Compte, desgraciad! —féu en Rossinyol, amb energia i un aire de misteri. No hi entréssiu pas. Per aquí dins passa el "meridiano"!

L'altre quedà esgarriat.

...

El patrici català, resident a Amèrica, doctor Antoni de P. Aleu, exercia un cert mecenatge científic. La seva especialitat eren els mapes. Entre altres, sufragà la publicació d'un "mapa de les terres de llengua catalana". En veure'n el primer exemplar tingué un disgust.

—M'heu fet aquest mapa d'acord amb el meridià de Greenwich... Mal fet! Que no sabieu que s'acaba de descobrir que passa un meridià per Tiana?

CUIRASSATS CLANDESTINS

Davant del descobriment sensacional que els japonesos, animats del seu esperit pacifista, tan conegut, construeixen cuirassats clandestins de monstruoses proporcions i tonatges astronòmics, s'ha desvetllat el tema de la desenfrenada cursa d'armaments navals, que apassiona totes les discussions.

En una tertúlia d'aficionats a la pau, era l'altre dia el tema d'una conversa, que anava així:

—Són uns cuirassats que aterriran les mars.

—Diu que semblen veritables ciutats flotants.

—N'hi han que fins i tot tenen obrers parats!

CAUSTICA

Ha estat reobert, a una cantonada del passeig de Pi i Margall (abans de Gràcia), l'antic i famós bar Pan-Amèrica, famós per aquella semi-obscureta, entonada, que semblava precursora i que les parelles d'enamorats trobaven a tot amb el seu estat d'esperit cada entrada de fosc.

Ara, però, el que fou bar Pan-Amèrica no es diu ja d'aquella manera. En la segona etapa de la seva vida transquil·la es diu: "Bar Guatemala".

Per què?

Algun caustic ha dit si potser serà

perquè Guatemala fou la primera República sud-americana que reconegué la Junta facciosa de Burgos.

Es clar que no cal ni pensar-hi; però, ¿oi que fa riure quan hom hi pensa?

ALARMA

En un hotel important hi havia el costum de telefonar a cada habitació, sempre que hi havia alarma, per tal que els estendants baixessin al refugi.

Un bon dia hi hagué una alarma a la matinada.

El porter, complint infalible el seu deure, telefonà, una a una, a totes les habitacions.

Els hostes, massa mandrosos, no es donaren per enterats i seguiren dormint.

Només un, arribat aquell mateix dia, baixà tot esverat. En trobar-se sol a baix, demanà:

—Què passa?

—Que hi ha alarma!

—I per què m'han telefonat només a mi?

UN MECENAS

Un escriptor reusenc, amic nostre, va publicar un llibre. Va trobar un compatriota pel carrer, un contractista d'obres de gran envergadura, d'aquells que en el règim burges es feien rics explotant els obrers, i va dir-li, en un aire de patriarcal protecció:

—Ja he comprat el teu llibre. Si m'agrada en compraré un altre.

L'AMOR A DEU

Francesc Pujols

Deixant de banda la demostració que l'hiperbolologia ens dona: que la moral no és més que una llei que depèn de la relació de l'esperit amb la matèria pròpia de la vida present, que no pot transcendir a l'altra, o sigui a l'estat d'àngel o esperit absolutament separat de la matèria, hi ha el fet constant, experimental i observable que ens diu que no hi ha cap relació moral entre la humanitat i la divinitat. Tant si suposem que aquesta divinitat és el Tot, com si és un ésser distint del Tot; go és, tant si suposem que Déu és la matèria com si suposem que és l'esperit, sempre ens trobem que no hi tenim relació moral. La nostra fantasia i, sobretot, la nostra superstició, que ens fa veure relacions morals amb tot, fins amb el pa que mengem, ens pot portar a la il·lusió que l'home està en relació moral amb la causa creadora; però no cal dir que no passa mai d'ésser una il·lusió subjectiva esvaïda pel buf de l'estudi objectiu.

Ja deiem nosaltres, en un altre article publicat abans del 19 de juliol, que l'oració era un auto-engany i que el pregar era perdre el temps o gastar polvorina en salves. La divinitat resta tan indiferent davant de la benedicció del que prega com davant de la maledicció del satànic. La mitologia oriental pot dir que l'àngel rebelat el va fer indignar; però la realitat, estudiada per la ciència universal catalana, aprofitant-se dels avenços moderns, demostra que la rebel·lió de l'home, el deixa absolutament indiferent.

La crema i crim contra els temples i els sacerdots de les institucions de la religió supersticiosa, n'ha estat una mostra. La Divinitat ha deixat de fer a la humanitat més inhumanitzada, com si la realitat sempre estigués desdivinitzada del tot.

Déu, sigui el que sigui, crea l'home; però el fet positiu és que no fa res més que portar-lo d'aquesta vida a l'altra, sense mirar si l'home l'adora o no l'adora.

En els recordatoris que hom dedicava als morts quan els feia els funerals, recordem que hi havia el costum de posar-hi alguns jaculatoris, que generalment eren les mateixes, presidides per la de Sant Agustí, que, si la memòria no ens traïx, era la més poètica i deia que "una flor es marceix, una llàgrima s'esfuma i una oració puja al cel". Nosaltres, més coïnxedors de la realitat que el pobre Sant Agustí, que vivia en plena fantasia, li podem objectar, perquè ho veiem i ho toquem, que l'oració es marceix com una flor i s'evapora com una llàgrima. Brams d'ase no arriben al cel, i precés d'home, tampoc.

Res més poètic i evocador dels lligams d'aquesta vida amb la que ens espera, segons la ciència catalana, que el toc d'oració a punta de dia, en el silenci del migdia i a la caiguda de la tarda. El que hi ha és que, en lloc d'oïr-hi el toc que anuncia una relació moral de l'home amb Déu, hi tenim d'oïr el toc que anuncia que després d'aquesta vida, n'hi ha una altra de millor, que afortunadament no s'assembla de res amb aquesta. La llàstima és que als pobles, hom els ha arrencat les campanes com el que els arrenca la llengua. Un poble sense campanes, és un poble mut.

Però nosaltres, que sense ésser mistic ni mitòlegs som religiosos —com saben a bastament els nostres carissims lectors—, i aspirem —com hem dit manta vegada— a una religió sense misticisme ni mitologia, filla freda de la ciència i neta de fantasies, com un cel seré, també som els primers de comprendre que arrencar del fons del cor de l'home, de soca i rel i de cop i volta, aquesta comunicació tan ardent com telefònica de l'oració, que sembla comunicar la criatura amb el creador, és una operació quirúrgica que, en lloc de curar, pot matar el malalt, trencant-li no sols les oracions, sinó el cor, i deixant-lo com mort descoïnxat amb el Déu que és la deu de la vida.

Però com que no hi ha més cera que la que crema, i no podem fer miracles, ni podem viure d'il·lusions, perquè ja som al segle XXè, sinó que hem de viure de realitats —perquè si de moment les il·lusions donen vida, a la llarga maten, com les toxines estupeficients—, hem de trobar la manera d'arrencar l'oració del cor de l'home deixant-li una porta oberta amb la comunicació amb l'eternitat i l'infinit, que, sense tenir res d'il·lusoria, tingui un contingut de realitat suficient per a poder-la recomanar objectivament i honradament amb el cor a la mà.

Aquesta solució té la seva elegància i la seva importància. Incomunicats moralment amb la divinitat, hi tenim, com deiem, una relació material íntima i continua.

Ella, com és sabut, ens fa néixer, viure, nodrir, generar i morir. Ella és per nosaltres com la casa i el paisatge. Doncs bé, senyors, si la casa que ens embolcalla i el paisatge que embolcalla la casa, ens poden inspirar

sentiments d'amor i altres afectes, donant-nos la mitja rialla de l'alegria i les mitges llàgrimes de la tristesa, a desgrat de la indiferència tan absoluta com positiva que en l'ordre moral tenen respecte de nosaltres, és molt natural que la divinitat, que és més que la casa i el paisatge, perquè és la casa i el paisatge universal i etern, també ens inspire passions i afectes, a desgrat de saber, com sabem, que, com la casa i el paisatge, és absolutament independent de nosaltres en l'ordre moral.

D'aquesta manera, l'amor a Déu, es purgat de l'oració, que és un vel moral que no ens deixa veure la realitat material, pot tenir la mateixa veritat de l'amor a la naturalesa. El que estima els ocells, els arbres, les muntanyes, l'aire i el cel, pot estimar Déu. Pel que, essent poeta com nosaltres, o pel que, essent senzillament místic com n'hi ha molts, que tenen necessitat de comunicar-se espiritualment fins amb la mateixa matèria, la solució del problema de la comunicació amb la divinitat, sense sortir de la veritat i sense caure en la superstició, és aplicar a Déu l'amor a la naturalesa. Encara que no sabem si Déu ja comença en la nostra pròpia carn, que és la primera matèria que afecta al nostre esperit, podem, si volem, alçar els ulls per damunt no sols dels ocells, dels arbres i de les muntanyes, sinó de l'aire i del cel, estimant al creador i separador del nostre esperit, elevat i l'íntim que el nostre cor eleva tan sovint a la naturalesa, sabent que davant del nostre amor la naturalesa queda tan impàvida com davant del nostre odi. La divinitat resta tan impàvida com la naturalesa.

Si estimar la casa i el paisatge omple el nostre cor de joia, estimar la divinitat, encara és més positiu, perquè si la mort ens arrencarà de la casa i del paisatge estimats, la mateixa mort farà que aleshores la nostra casa i el nostre paisatge siguin la divinitat mateixa. Amb aquest amor a Déu començarem a estimar des de casa mateix i davant del paisatge que ens volta, la casa i el paisatge que ha de venir després d'aquesta vida de pas, en la qual, encara que tinguem una casa per a viure, sabem que és com si visquéssim a la fonda, perquè un dia o altre hem de marxar, sense maletes, cap a l'altre món, deixant el bagul a l'estació de l'altra vida, que és el cementiri.

Encara que mala herba mai no mor, arrenquem l'oració arrelada al cor de l'home sense fer-li mal, com el que

pessiga el coll dels nens, temptat per la tendror de la carn i de la pell; perquè el que arrenca les herbes amb els dits, és com si pessigués la terra, i semblem l'amor que, líric i orb, com tots els amors, veu totes les perfeccions en l'objecte estimat.

Tal com el que s'agenollés davant de la casa i del paisatge estimats, per fer-los oració, faria el ridícul, el que s'agenolla davant de la divinitat per fer-li oració, també el fa, perquè de manar dons a Déu és exactament igual que demanar-los a la casa i al paisatge, que són orbes i sords davant nostre. En canvi, el que, ple d'amor i admiració, flectés els genolls davant de la casa i del paisatge, i davant de les valls i les muntanyes en plena naturalesa, sense demanar res, no faria riure gens, sinó al contrari: demostraria un sentiment elevat, precisament per la puresa i el desinterès substancials que l'informarien. No sols qui pot estimar i adorar la naturalesa, pot estimar i adorar Déu, sinó que l'amor a la naturalesa dona la veritat de l'amor a Déu.

El que estima la naturalesa pensant que és Déu —cosa que no ens estranyaria gens ni mica que fos cert, veient la manera com van les coses—, està en un error; no perquè Déu i la naturalesa no puguin ésser idèntics, sinó senzillament perquè aleshores en lloc de vestir la naturalesa de Déu, la vesteix d'home. Començant per disferir Déu d'home, posa aquesta disfressa a la naturalesa, fent un carnaval no sols còmic, sinó còsmic. Perquè l'amor a Déu el que ha de donar la sentit de la realitat, hom no ha d'estimar la naturalesa com la divinitat, sinó la divinitat com la naturalesa. És l'amor a la naturalesa el que ha de donar la pauta de l'amor a Déu, i no l'amor a Déu el que té de donar la pauta de l'amor a la naturalesa. Hi ha qui pensa que Déu podria ésser definit com l'esperit que opera com la matèria. Reconeixem que si la divinitat fos un home, encara que elevat a l'infinit, aquest home s'assemblaria més a la naturalesa que a nosaltres, no sols per la grandesa i la majestat, go és, per la forma exterior, sinó per l'operació interior, donada la manera d'operar respecte tots els éssers orgànics de l'escala de la vida, que va del vegetal a l'home, perquè cada u al pis que viu de l'escala, tant l'home, que coneix la moral, com els animals, els protozoaris i els vegetals, que no la coneixen, en relació moral, tots estem igualment deixats de la mà de Déu.

Francesc PUJOLS

UN ANIVERSARI

CARLES CAPDEVILA

Abans de la guerra hi havia a Catalunya una certa tendència a inflar els nostres valors intel·lectuals. Hi ha moltes figures que aleshores feien una gran parada i que és evident que no podran resistir la revisió que caldrà fer. Excepcionalment, amb Carles Capdevila, l'aniversari de la mort del qual s'ha escaigut aquests dies, esdevé tot el contrari. Tot i la consideració intel·lectual que sempre va mereixer, tot i el respecte que inspiraven les seves opinions, és evident que era un valor molt més sòlid que moltes altres figures que van brillar més que ell; que fins van fer, al costat d'ell, paper de "vedettes".

Capdevila va ésser, sobretot, una de les nostres figures més complexes i completes. No seria exagerar gaire afirmar que cap activitat literària o artística no li era estranya. De les que no practicà conscienciosament, n'era un expert coneixedor, i d'algunes, com de la pintura, un dels crítics més advertits i més sagaçs. I no li fou tampoc estranya la política, com ho demostren els seus articles i els seus editorials de "La Publicitat".

Literat essencialment, potser totes les seves altres activitats eren subordinades i complement d'aquest. Però, dintre de la literatura, segurament la branca que el va atraure amb més constància era el teatre. Ell ha estat dels nostres escriptors i homes de teatre que més ha fet per renovar la nostra escena; que més consciència ha tingut de la necessitat d'aquesta renovació. No va intentar-ho, però, d'una manera unilateral. Va comprendre la necessitat de posar-lo en contacte amb els clàssics del món, i adaptà Sòfocles i Shakespeare. Va voler desvetllar-hi les inquietuds teatrals de la seva època i incorporar Hauptmann. Va voler guanyar el públic amb comèdies que fossin simplement divertides, i trià, entre el repertori francès, moltes de les més intel·ligents. Adhuc volgué redimir el vodevil, de la grolieria que l'infectava, a Catalunya, i fins traduí, per a una de les escenes més sovint substituïdes, una de les picants i incisives comèdies d'Abel Hermant.

Fins intentà desvetllar la curiositat del nostre públic, sempre una mica adormida, i ens importà una comèdia que havia de donar la volta al món: els "Rabots". I quan, potser una mica desenganyat dels seus esforços, ja no traduí sinó per a ell mateix, trià el més fort i més agut dels autors dramàtics actuals: Bernard Shaw, i ens oferí traduccions com "Santa Joana", "El deixeble del diable", "L'home i les armes". Una ambició que no pogué veure realitzada per manca de mitjans editorials, d'incorporar tot Bernard Shaw a la nostra literatura, l'impulsava.

Potser algú preguntarà per què, si tant d'amor sentia per al teatre, si en tenia un coneixement tan profund de l'escena, per què deixà de treballar-hi

CARLES CAPDEVILA

ELS LLIBRES

Defensa d'un llibre incomplet

Una obra sobre teatre

Començo per confessar que trobo una cosa molt incorrecta, per part d'un crític, de parlar dels llibres que ell mateix ha escrit. Si avui em permeto aquest excés, pel qual m'excuso davant els lectors, ho faig per aclarir alguns conceptes que em sembla interessant de precisar, a propòsit de crítica i història literàries, i incitat per un parell d'articles publicats fa uns quants dies al diari barceloní "Catalunya" i signats "Bibarrambla".

El Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya, em va encarregar la redacció d'un llibre sobre literatura catalana moderna, destinat a formar part d'una col·lecció que es diu "Aspectes de l'activitat catalana", de la qual havia d'ésser el primer volum. Amb una immoestèdia pariona a la meua imprecipitació, vaig acceptar i dur a terme, amb molta —massa— rapidesa, l'encàrrec. El llibre es diu: "La Literatura Catalana Moderna" i ha estat publicat pel Comissariat en català, espanyol i francès. Les seves reduïdes dimensions —no arriba a les cent pàgines—, l'objecte de pura divulgació d'una de les activitats de la vida nacional que té, i adhuc l'època en què ha estat escrit, el feien creditor —em pensava—, a un discret silenci per part de la crítica i, si més no, a la simple nota de recensió.

La cosa no ha anat pas així. Diversos crítics, des de diaris i revistes barcelonines, han parlat del meu llibre, amb una benevolència excessiva, la majoria. Hom l'ha pres, en general, com una història de la literatura catalana moderna, quan no n'és sinó un prospecte. I així enfocat el llibre, hom ha trobat a manca-hi noms importants. El meu amic Domènec Guansé, per exemple, creu que és imperdonable el meu oblit de Carles Capdevila, admirat i enyorat per mi com per ell. Els motius d'aquesta involuntària i lamentada omissió hauran estat, sens dubte, els mateixos que deixaven fora del llibre Alexandre Plana, escriptor de grans condicions i escassa producció, o Angel Ferran, gran humorista, que ara jo hi trobo a faltar: la dificultat d'encabir-los en una de les divisions que vaig establir.

Des de "Catalunya", però, l'escriptor d'estil arbitrari i pintoresc que signa "Bibarrambla" (pseudònim més aviat cacofònic i d'una gràfia absurda, s'encara amb el meu llibre, el converteix, de cop, en una "Història de la Literatura Catalana Moderna" i s'indigna copiosament amb mi perquè no he esmentat i comentat l'obra del

Dr. Diego Ruiz, de l'ex-Pantarca Eugenio d'Ors, i encara d'una corrua de "forces vives" que es diuen Murguía, Hill, Miracle, Melis, Jaume del Fabril, que han escrit alguna cosa en català o en castellà, i que, segons l'abrandat articulista, no poden ésser omesos en una "Història de la Literatura Catalana Moderna" (o de la catalana) Moderna Literatura, com escriu Bibarrambla).

Les dades que dona l'articulista de "Catalunya" no em són suficients per a jutjar del volum de la meua falla en no incloure aquestes "forces vives" en el meu llibre. Només em serveixen per a deduir-ne una gran amistat de Bibarrambla envers tots aquests homes. Quant als dos primers, la cosa ja és diferent. El Dr. Diego Ruiz fou, segons sembla, un escriptor de llengua castellana que vingué a Catalunya i, escrivint, uns quants anys, en català, sobre matèries molt diverses. De la nostra terra marxà cap Itàlia, on passà molt de temps, i fa quatre o cinc anys tornà a Barcelona. Segurament els llibres que, d'ençà del seu retorn, ha publicat en català i en castellà, els quals m'ha estat impossible de comprendre i, per tant, d'estimar, tenen la culpa de la meua impremeditada omissió del seu nom. Sobre l'altre "professor doctor", el difunt Xènius, l'exclusió és encara més defensible. Dictador de la cultura catalana que fou un dia, jo no vaig arribar a temps de rebre'n la influència. L'he conegut tard i amb dany —valgu'm la traducció literal de la frase feta castellana—, quan ja havia traït Catalunya, la seva llengua i la causa de la llibertat. A més de traïdor, aleshores, l'he trobat insuportable de pedanteria i artificiositat, i, si més no, m'he pas estat de dir-ho quan he pogut. Avui que és un dels capítols dels "acadèmics" de Franco, el nom d'Eugenio d'Ors en un llibre de propaganda de la nostra literatura, hauria estat un escarni per a les coses que més estimem i una ofensa personal als escriptors catalans, que, amb les armes a la mà o amb la ploma als dits, defensaven la pàtria i la llibertat contra els homes i les idees que el Glossador serveix amb la seva abjecció.

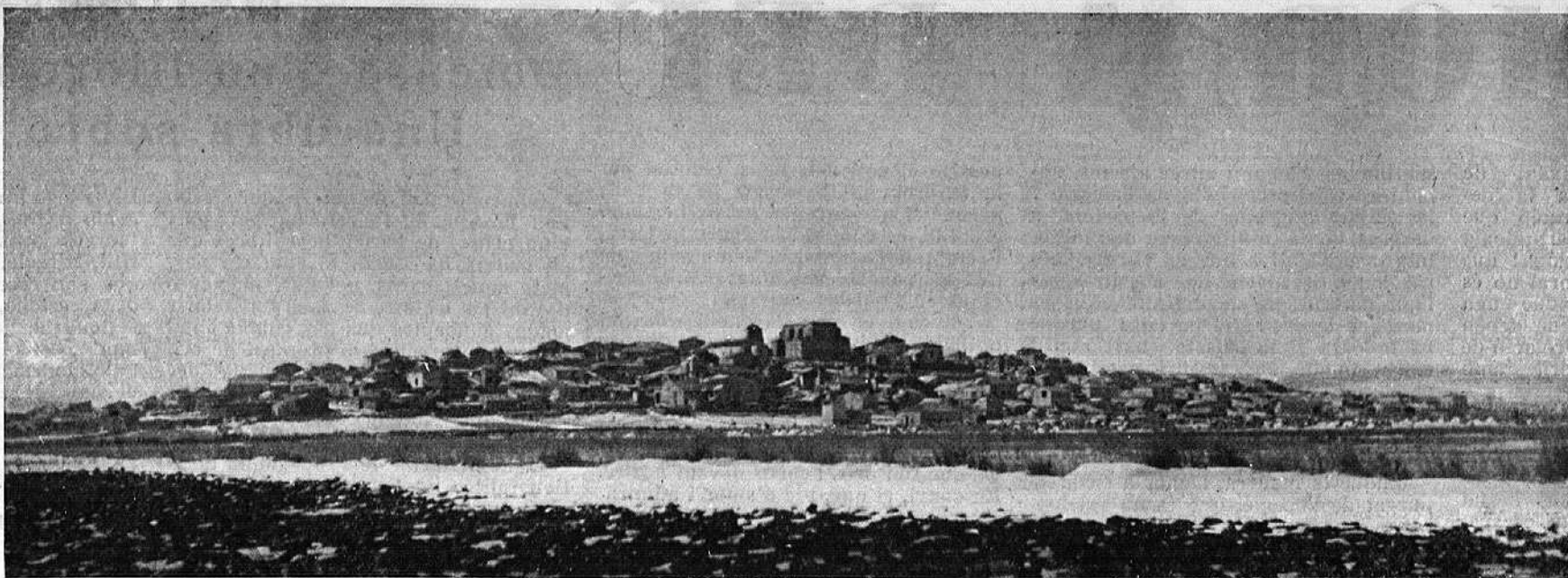
El teatre que es fa a Catalunya ha perdut, fa molts anys, la seva categoria d'art renovador que el féu influir d'una manera tan decisiva en la nostra Renaixença. Aquest fet evident, que la Revolució havia de subsanar i que més aviat ha contribuït a empitjorar, ha inspirat a Manuel Vallderes aquest llibre titulat "La Força social i revolucionària del Teatre", que precedit d'un pròleg de Ramon Vinyes, potser massa pessimista, però dintre l'ordre d'idees de l'autor de "Fornera, ressor de pa", ha publicat l'Editorial Forja. En les seves pàgines concises són estudiats, l'un darrere l'altre, els diversos aspectes que influeixen en la vida del teatre, les falles que s'han produït en la nostra escena, la missió dels autors, els actors i la crítica. En aquesta enumeració minuciosa, Vallderes revela com estima el teatre i com n'ha estudiat la tècnica i el mecanisme, i, en general, un sentit predisposat a subscriure les seves afirmacions.

Altament, el seu llibre planteja temes sobre els quals la polèmica no està encara closa, i per anys n'hi ha. Un d'ells és el concepte de teatre revolucionari, que al cap d'un any i mig de revolució encara no hem sabut crear ni organitzar. L'altre, és la missió de la crítica, a la qual Manuel Vallderes atribueix una influència decisiva en la marxa del teatre. Per últim, a "La força social i revolucionària del teatre", hi ha un breu estudi esquemàtic i precis, sobre la història del teatre català d'ençà de la Renaixença, del qual arrenca la intenció del llibre, i un programa d'actuació, que conté, em sembla, moltes idees aprofitables per a un experiment renovador de la nostra escena.

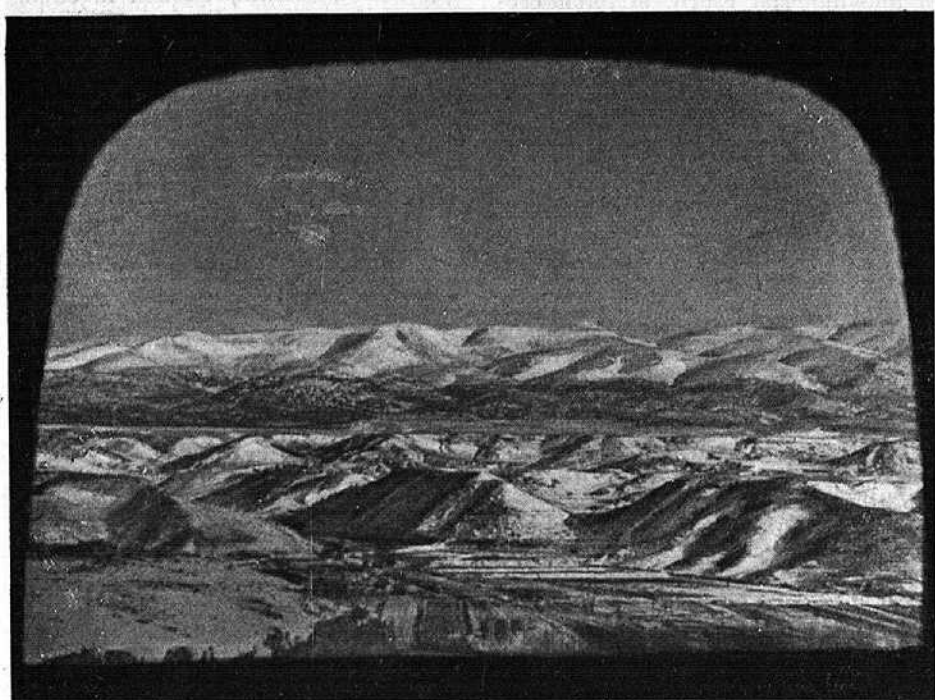
Només voldria retreure a Manuel Vallderes dues coses: una d'elles és l'ús equivocat que fa del mot "humanisme" en el títol d'un dels articles del seu llibre, on empra aquest substantiu (L'humanisme en l'escena) com equivalent de "contingut humà", o "força d'humanitat". Humanisme és una orientació cultural —literària, pedagògica i filosòfica—, que recull i continua la tradició i els ensenyaments dels clàssics grecs i llatins. La seva intramissió a l'escena seria més aviat perturbadora. L'altre retret, que més que retret és l'expressió d'una desconfiança instintiva en els genis ignorats o perseguits, es basa en un dels paràgrafs finals del llibre, que parla de l'agonia del nostre teatre a les mans dels ineptes i dels inconscients, que l'han destruït i que "prefereixen signar l'acta de defunció a deixar pas a les noves promocions teatrals, plenament capacitades per a aixecar, damunt fonaments nous, el nou edifici de l'activitat teatral catalana". És aquest "plenament capacitades" que em resisteixo a creure, malgrat el meu optimisme, i que no cal dir que desitjo veure confirmat ben aviat, pel bé del teatre català, que Manuel Vallderes ha demostrat conèixer i estimar tant.

Domènec GUANSE

Rafael TÀSIS I MARCA

ALES NEGRES A LA RERAGUARDA DE TEROL

La desmoralització que ha produït en el camp facciós la pèrdua de Terol ha provocat la ira de Franco. I, impotent per a combatre contra les forces invencibles de la República, s'ha dedicat al bombardeig de petites poblacions de la rera-guarda, cregut que amb el pànic aconseguiria abatre l'ànim de la població civil.

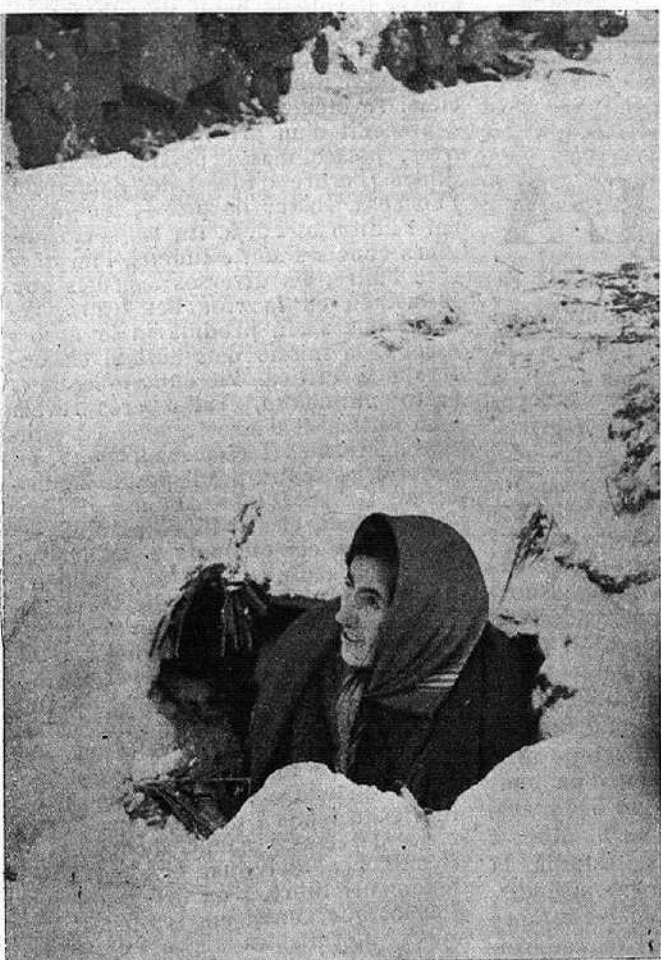
No ha estat així, però. En aquest petit poble dels voltants de Terol, cobert per la neu, l'aviació facciosa—ales del crim—ha vomitat la metralla criminal cinc vegades en un sol dia. La reacció del poble ha afermat el seu antifeixisme, malgrat que sota les runes dels habitatges destruïts deixessin la vida dones i infants.

Es la convicció de la victòria, reflectida en el rostre dels habitants de la població bàrbara-

ment metrallada, el que es manifesta en l'expressió, d'odi als criminals, en els seus rostres serens. Des d'aleshores, els pacífics camperols del poble, ajudats per forces del nostre gloriós Exèrcit Popular, es dediquen a la construcció de refugis, per tal d'eludir la metralla occidora dels bàrbars, constants en la seva obra de destrucció.

Sol, enmig d'una ampla esplanada, l'objectiu s'ofereix obertament a l'acció de les ales negres; però la població civil es resisteix a abandonar el poble perquè sap que la presència de les ales roges—ales de la victòria—que vetllen per l'espai, priven la repetició del crim. Covards, els aviadors facciosos eludeixen el combat. Només emparant-se en la foscor, traïdorament, s'atreveixen a provocar l'horrible tragèdia de la mort.

I és que el feixisme es això: dolor i odi, impotència i criminalitat!

FOTOS HERMANN

